

Boekhouden geboekstaafd

Opgaven

Noordhoff Uitgevers

Yvonne van de Voort, Derk-Jan Heslinga, Teye Marra
EINDRED.: Martin Hoogendoorn, Ronald Smittenberg

8^e druk

Boekhouden geboekstaafd 3

Opgaven

Y.R.P. van de Voort
Drs D.J.J. Heslinga
Dr. T.A. Marra

Eindredactie:
Prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA
A.H. Smittenberg

Gebaseerd op de 7e druk van:
Drs. H. Fuchs
Prof. dr. M.A. van Hoepen RA
S.J.M. van Vlimmeren

Achtste druk

Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2k, Groningen/Amsterdam

Omslagillustratie: G2k, Groningen/Amsterdam

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13,
9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen.

0 / 16

© 2016 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-88815-2

ISBN 978-90-01-84602-2

NUR 786

Woord vooraf

In dit boek is een grote hoeveelheid oefenmateriaal bijeengebracht, die behoort bij *Boekhouden geboekstaafd 3*. De opgaven zijn ingedeeld naar de hoofdstukken en paragrafen van het tekstboek. Bij de opgaven zijn drie categorieën te onderscheiden:

- 1 Elementaire opgaven.
- 2 Opgaven van hoger niveau, die goed aansluiten bij de behandelde stof in het betrokken hoofdstuk. De nummers van deze opgaven zijn voorzien van één sterretje (*).
- 3 Overstijgende opgaven, waarin naast stof uit het betrokken hoofdstuk ook stof uit voorgaande hoofdstukken aan de orde komt. De nummers van deze opgaven zijn voorzien van twee sterretjes (**).

Doordat op veel plaatsen wijzigingen, toevoegingen, aanpassingen en dergelijke zijn aangebracht, is gebruik van de achtste druk naast de vorige druk niet goed mogelijk.

Opmerkingen over de inhoud van deze uitgave die kunnen leiden tot verbeteringen in een volgende druk, zullen we in dank ontvangen. We verzoeken u uw op- en aanmerkingen door te geven aan de uitgever.

Het adres is:

Noordhoff Uitgevers bv
Afdeling Hoger Onderwijs
Antwoordnummer 13
9700 VB Groningen
E-mail: info@noordhoff.nl

Voorjaar 2016
Y.R.P. van de Voort
Drs D.J.J. Heslinga
Dr. T. A. Marra

Eindredactie:
R. Prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA
A.H. Smittenberg

Serie-overzicht

Boekhouden geboekstaafd 1
Opgaven
Uitwerkingen

Boekhouden geboekstaafd 2
Opgaven
Uitwerkingen

Boekhouden geboekstaafd 3
Opgaven
Uitwerkingen

Inhoud

- 1 De verslaggeving 7
- 2 De balans in de externe jaarrekening van de onderneming 15
- 3 De winst- en verliesrekening in de externe jaarrekening van de onderneming 32
- 4 Het overzicht van het totaalresultaat 40
- 5 Het kasstroomoverzicht 46
- 6 Leasing 53
- 7 Waarderingsmethoden voor deelnemingen in de jaarrekening 72
- 8 Onderhanden projecten in opdracht van derden 85
- 9 Personeelsbeloningen 95
- 10 Financiële instrumenten 99
- 11 Vreemde valuta 107
- 12 Enkele bijzondere onderwerpen 115
- 13 De administratie van quasigoederen 120
- 14 De administratie van statiegeld 128
- 15 De externe verslaggeving in not-for-profit organisaties 140
- 16 De fiscale jaarrekening 141
- 17 De verwerking van de verschuldigde en verrekenbare, en latente vennootschapsbelasting in de commerciële jaarrekening 159
- 18 De verwerking van de vennootschapsbelastinglast in de commerciële jaarrekening 176

-
- 19 **Integratieve benadering van de vennootschapsbelasting in de commerciële jaarrekening** [192](#)
 - 20 **De geconsolideerde jaarrekening** [203](#)
 - 21 **Technische aspecten van de consolidatie** [205](#)
 - 22 **Intercompanytransacties en consolidatie: downstream-sales en upstream-sales** [217](#)
 - 23 **Nadere bijzonderheden bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening** [245](#)
 - 24 **Fusie en overname van ondernemingen** [252](#)
 - 25 **De boekhouding van ondernemingen met filialen** [262](#)

1 De verslaggeving

1.01 (§ 1.1)

- a Wat verstaan we onder de interne jaarrekening?
- b Waarom is de naam interne jaarrekening minder juist? Geef een betere benaming voor de hier bedoelde verslaggeving.
- c Wat verstaan we onder de fiscale jaarrekening? Waarom is de benaming 'jaarrekening' in dit geval wel correct?
- d Maak duidelijk dat de fiscale jaarrekening dienst doet als verantwoordingsmiddel.
- e Waarom is bij kleinere bedrijven de interne jaarrekening vaak gelijk aan de fiscale jaarrekening?
- f Wat verstaan we onder de externe jaarrekening?
- g Noem enkele rechtsvormen waar de wettelijke bepalingen met betrekking tot de externe verslaggeving voor gelden.
- h Heeft de eigenaar van een eenvoudig winkelbedrijf iets te maken met de wettelijke regels die gevolgd moeten worden bij de opstelling van:
 - 1 de fiscale jaarrekening;
 - 2 de externe jaarrekening?

1.02 (§ 1.2)

In het grootboek van de industriële onderneming B. Goode bv in Sittard zijn in februari 2016 de volgende bedragen (mutaties) geboekt in de rubrieken 4, 5, 6, 8 en 9.

Nr.	Rekening	Debet	Credit
400/498	Diverse rekeningen	€ 300.000	
499	Overboekingsrekening		€ 300.000
500	Kosten hulpkostenplaatsen	- 40.000	
505	Dekking hulpkostenplaatsen		- 38.000
530	Kosten afdeling Fabricage	- 112.000	
535	Dekking afdeling Fabricage		- 114.000
540	Kosten afdeling Verkoop	- 36.000	
545	Dekking afdeling Verkoop		- 36.000
600	Verbruik grondstoffen	- 80.000	
601	Directe personeelskosten	- 70.000	
602	Toeslag indirecte fabricagekosten	- 114.000	
610	Standaardverbruik grondstoffen		- 82.000
611	Standaard directe personeelskosten		- 66.800
612	Standaardtoeslag indirecte fabricagekosten		- 111.600
800	Kostprijs verkopen	- 250.000	
820	Toeslag indirecte verkoopkosten	- 36.000	
840	Opbrengst verkopen		- 300.000
912	Kosten afvloeiingsregeling	- 100.000	

Zowel de voorraad gereed product als de voorraad product in bewerking wordt geadministreerd tegen standaardkosten.

- a Bereken over februari 2016 de mutatie in de voorraad gereed product en product in bewerking.
- b Stel de winst- en verliesrekening over februari 2016 samen.
Maak hiervoor gebruik van het klassieke overzicht.

1.03 (§ 1.2)

Van Ronax bv in Vlaardingen is de gedeeltelijke saldibalans per 31 januari 2016 als volgt:

Nr.	Rekening	Debet	Credit
400	Direct grondstoffenverbruik	€ 1.021.200	
410	Direct loon	- 515.000	
411	Indirect loon	- 140.000	
460	Directe verkoopkosten enz.	- 140.000	
499	Overboekingsrekening		€ 2.180.200
	Tellingen rubriek 4	<u>€ 2.180.200</u>	<u>€ 2.180.200</u>
500	Kosten hulpafdelingen	€ 60.000	
501	Dekking hulpafdelingen		€ 80.000
530	Kosten fabricage-afdeling	- 382.000	
531	Dekking fabricage-afdeling		- 380.000
540	Kosten verkoopafdeling	- 142.000	
541	Dekking verkoopafdeling		- 145.000
	Tellingen rubriek 5	<u>€ 584.000</u>	<u>€ 605.000</u>
600	Direct grondstoffenverbruik	€ 1.021.200	
601	Direct loon	- 530.000	
602	Toeslag indirecte fabricagekosten	- 380.000	
603	Uitvalkosten	- 45.000	
610	Standaard direct grondstoffenverbruik		€ 1.000.000
611	Standaard direct loon		- 500.000
612	Standaardtoeslag indirecte fabricagekosten		- 400.000
613	Standaard uitvalkosten		- 50.000
630	Betaald direct loon	- 515.000	
631	Verrekend direct loon		- 530.000
	Tellingen rubriek 6	<u>€ 2.491.200</u>	<u>€ 2.480.000</u>

Nr.	Rekening	Debet	Credit
800	Kostprijs verkopen	€ 2.400.000	
810	Toeslag directe verkoopkosten	- 150.000	
815	Toeslag indirecte verkoopkosten	- 145.000	
840	Opbrengst verkopen		€ 3.250.000
850	Werkelijke directe verkoopkosten	- 140.000	
855	Verrekenende directe verkoopkosten		- 150.000
	Tellingen rubriek 8	€ 2.835.000	€ 3.400.000
950	Boekverlies afgestoten inventaris	€ 210.000	
960	Boekwinst afgestoten bedrijfshal		€ 675.000

Zowel de voorraad gereed product als de voorraad product in bewerking wordt bijgehouden tegen standaardkosten.

- Bereken aan de hand van de gegevens op de saldbalans per 31 januari 2016 de winst over januari 2016.
- Bereken over januari 2016 de mutatie in de voorraad goedgekeurd product en product in bewerking.
- Stel de winst- en verliesrekening samen over januari 2016 en gebruik daarbij het model van het klassieke resultatenoverzicht.
- Welk bezwaar is verbonden aan de bij **c** gevraagde manier van presenteren van resultaten?

1.04 (§ 1.3)

Deze opgave gaat uit van de gegevens in opgave 1.02.

- Bereken over februari 2016:
 - het standaardverkoopresultaat;
 - de afdelingsresultaten;
 - de fabricageresultaten.
 NB De fabricageresultaten zo ver mogelijk detailleren.
- Stel de winst- en verliesrekening samen over februari 2016 en gebruik daarbij het model van het analytische resultatenoverzicht.
- Wat bedoelen we met de term downdrilling?

1.05 (§ 1.3)

Deze opgave gaat uit van de gegevens in opgave 1.03.

- Bereken over januari 2016:
 - het standaardverkoopresultaat;
 - het resultaat directe verkoopkosten;
 - de afdelingsresultaten;
 - de (gespecificeerde) fabricageresultaten.
- Stel de winst- en verliesrekening over januari 2016 samen en gebruik daarbij het model van het analytische resultatenoverzicht.
- Geef met behulp van de informatie in de rubrieken 5, 6 en 8 een controleberekening voor het bedrag van de tellingen in rubriek 4 (€2.180.200).
- Voer alle andere controles uit met betrekking tot de bedragen die vermeld zijn op de saldbalans in opgave 1.03.

1.06 (§ 1.3) Handelsonderneming LowRate bv in Utrecht heeft haar activiteiten ondergebracht in twee afdelingen, afdeling Food en afdeling Non-Food. De verdeling van de in de rubrieken 4 en 8 vermelde bedragen over beide afdelingen voor januari 2016 is als volgt:

Nr.	Rekening	Totaal	Afdeling Food	Afdeling Non-Food
410	Lonen	€ 27.800	€ 21.000	€ 6.800
420	Afschrijvingskosten	- 1.000	- 800	- 200
430	Huur	- 3.000	- 2.300	- 700
440	Diverse kosten	- 12.200	- 9.000	- 3.200
800	Inkoopwaarde verkopen	- 250.000	- 180.000	- 70.000
850	Opbrengst verkopen	- 320.000	- 240.000	- 80.000

De incidentele resultaten zijn gecrediteerd op rekening 920 *Incidentele resultaten* en bedragen €4.000.

a Vul voor januari 2016 in het volgende overzicht de bedragen in:

	Exploitatieoverzicht afdeling Food			Exploitatieoverzicht afdeling Non-Food			Resultatenoverzicht		
	€	...	(...%)	€	...	(...%)	€	...	(...%)
Omzet									
Inkoopwaarde omzet									
Brutowinst	€					(...%)	€		(...%)
Lonen	€			€			€		
Afschrijvingskosten	-			-			-		
Huur	-			-			-		
Diverse kosten	-			-			-		
Totale bedrijfskosten		-	(...%)		-	(...%)		-	(...%)
Exploitatieresultaat		€	(...%)		€	(...%)			
Bedrijfsresultaat							€		
Incidentele resultaten							-		
Nettowinst							€		(...%)

b Bereken achtereenvolgens voor de afdeling Food, voor de afdeling Non-Food en voor de onderneming als geheel de voor januari 2016 geldende percentages op de in voorgaand schema aangegeven plaatsen.

NB Berekeningen uitvoeren in één decimaal nauwkeurig.

1.07 (§ 1.3)

InterHome bv in Leeuwarden heeft haar activiteiten verdeeld over twee afdelingen, de afdeling Meubilair en de afdeling Stoffering. In de boekhouding van deze onderneming wordt het principe van de maandelijksse permanence toegepast.

Per 28 februari 2016 beschikt de administrateur over de volgende cijfers.

Nr.	Rekening	Saldibalans per 28 februari 2016		Exploitatieoverzicht afdeling Meubilair over januari 2016	
		Debet	Credit	Debet	Credit
000/190	Diverse rekeningen		€ 76.500		
400.0	Inkoopwaarde omzet afdeling Meubilair	€ 140.000		€ 74.000	
400.1	Inkoopwaarde omzet afdeling Stoffering	- 80.000			
410.0	Salarissen afdeling Meubilair	- 13.600		- 6.400	
410.1	Salarissen afdeling Stoffering	- 9.400			
430.0	Huur afdeling Meubilair	- 1.400		- 700	
430.1	Huur afdeling Stoffering	- 800			
440.0	Onderhoudskosten afdeling Meubilair	- 1.000		- 400	
440.1	Onderhoudskosten afdeling Stoffering	- 600			
450.0	Overige kosten afdeling Meubilair	- 8.700		- 4.500	
450.1	Overige kosten afdeling Stoffering	- 4.500			
499	Overboekingsrekening		- 131.500		
700	Voorraad handelsgoederen	- 85.000			
800.0	Omzet afdeling Meubilair		- 180.000		€ 95.000
800.1	Omzet afdeling Stoffering		- 100.000		
899	Overboekingsrekening	- 142.000			
900	Exploitatieresultaat afdeling Meubilair	- 9.000	- 9.000		
910	Exploitatieresultaat afdeling Stoffering		- 1.500		
930	Overige resultaten		- 3.000		
999	Overboekingsrekening	- 14.500			
		€ 501.500	€ 501.500	€ 95.000	€ 95.000

Opmerkingen

- in februari 2016 is geboekt in:

rubriek 4:	totale inkoopwaarde omzet		€ 108.000
	totale kosten		- 20.500
rubriek 8:	totale omzet		- 138.000
rubriek 9:	overige resultaten	Debet	- 1.000

- Het exploitatieresultaat van de afdeling Stoffering in februari 2016 bedraagt €3.200 (voordelig).
- De rekeningen 900, 910 en 999 moeten met betrekking tot februari 2016 nog worden bijgewerkt.
- In rubriek 0 komt onder meer voor 075 *Winstsaldo*.

- a** Stel het exploitatieoverzicht voor de afdeling Meubilair over februari 2016 samen aan de hand van de gegevens in de rubrieken 4 en 8 en het exploitatieoverzicht voor de afdeling Meubilair over januari 2016.
- b** Geef de journaalposten waarmee de rekeningen 900, 910 en 999 kunnen worden bijgewerkt.
- c** Toon aan dat – na verwerking van de onder **b** gevraagde journaalposten in de saldibalans – elk van de rubrieken 4, 8 en 9 glad loopt!
- d** Stel het resultatenoverzicht voor de gehele handelsonderneming over februari 2016 samen.
- NB De totale nettowinst dient hierop te worden vermeld als saldo van de drie in rubriek 9 genoemde resultaten.
- e** 1 Vermeld achter elk bedrag in het onder **a** gevraagde overzicht de procentuele toe- of afname ten opzichte van het overeenkomstige bedrag in januari 2016 (tot op één decimaal nauwkeurig).
2 Is een vergelijking van de voor februari 2016 geldende bedragen met die van januari 2016 zinvol? Motiveer het antwoord.

1.08 (§ 1.3)

Voor de handelsonderneming van Ferd Overbos in Boxtel beschikt de administrateur over de volgende gegevens.

Balans per 31 december 2015

Vaste activa	€ 1.200.000	Eigen vermogen	€ 1.500.000
Vorraden	- 1.000.000	5% Hypothecaire lening	- 300.000
Debiteuren	- 550.000	6% Lening	- 700.000
Liquide middelen	- 250.000	Crediteuren	- 500.000
	<u>€ 3.000.000</u>		<u>€ 3.000.000</u>

Winst- en verliesrekening 2015

Afschrijvingskosten	€ 60.000	Omzet	€ 6.000.000
Interestkosten	- 70.000	Inkoopwaarde	- 4.800.000
Overige kosten	- 830.000		
Nettowinst	- 240.000		€ 1.200.000
	<u>€ 1.200.000</u>		<u>€ 1.200.000</u>

- a** Noem twee manieren waarop geprobeerd kan worden de liquiditeitspositie van een onderneming te verbeteren, zonder nieuw vermogen aan te trekken.
- b** Noem twee manieren waarop geprobeerd kan worden de rentabiliteit van het eigen vermogen te verbeteren bij gelijkblijvende omzet.
- c** 1 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de current ratio en de quick ratio.
2 Welk bezwaar is verbonden aan liquiditeitsbeoordeling met behulp van ratio's?
- d** 1 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de solvabiliteitsratio EV/VV.
2 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de solvabiliteitsratio EV/TV.
- e** 1 Bereken de brutowinstmarge.
2 Bereken de nettowinstmarge.
- f** 1 Bereken de rentabiliteit van het eigen vermogen.

- 2 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de rentabiliteit van het totale vermogen.
- 3 Beredeneer waarom de rentabiliteit van het eigen vermogen groter is dan de rentabiliteit van het totale vermogen.

1.09 (§ 1.4)

- a** Bij de externe verslaggeving staat van oudsher een bepaalde functie voorop. Welke is deze functie?
- b** Welke andere belangrijke functie wordt ook aan de externe verslaggeving toegekend?
- c** Leg uit waarom de beslissings- en de toekomstgeoriënteerde informatie-verschaffing bij de externe verslaggeving zo belangrijk is geworden?
- d** Noem enkele gebruikers van de informatie die in het kader van de externe verslaggeving wordt verstrekt.

1.10 (§ 1.5)

- a** Op welke ondernemingsvormen zijn de voorschriften van Titel 9 Boek 2 BW van toepassing?
- b** Welke drie categorieën regels bevat Titel 9 Boek 2 BW?
- c** Uit welke onderdelen bestaat de jaarrekening volgens de wet?
- d** Wat verstaan we onder de 'derogerende werking van het getrouwe beeld en het vereiste inzicht'?
- e** Geef de hoofdingelingen van de balans en van de winst- en verliesrekening.
- f** Geef een voorbeeld van een onderwerp dat in het algemene gedeelte van de toelichting aan de orde komt.
- g** Wat is de bedoeling van de regels voor goed ondernemingsbestuur die zijn opgesteld door de Monitoring Commissie Corporate Governance?
- h** Wat bepaalt artikel 2:384 lid 1 BW over de waarderingsgrondslag van een actief en van een passief en voor de bepaling van het resultaat?
- i** Noem de vijf algemene grondslagen die in Titel 9 Boek 2 BW worden genoemd.
- j** Verklaar de termen 'gelijktijdige stelselmatigheid' en 'volgtijdige stelselmatigheid'.
- k** Wat is de functie van het bestuursverslag?
- l** Geef in een schema de indeling van ondernemingen in:
 - micro-ondernemingen;
 - kleine ondernemingen;
 - middelgrote ondernemingen; en
 - grote ondernemingen.
 Gebruik hierbij als criteria:
 - waarde van de activa;
 - netto-omzet; en
 - gemiddeld aantal werknemers.
- m** Noem twee belangrijke inrichtingsvrijstellingen voor de kleine rechtspersoon.
- n** Noem enkele publicatievrijstellingen voor de:
 - 1 micro-rechtspersoon;
 - 2 kleine rechtspersoon;
 - 3 middelgrote rechtspersoon.
- o** Wat is de controleplicht in het kader van de externe verslaggeving? Wie moet de controle uitvoeren? Wat moet worden gecontroleerd?

1.11 (§ 1.6)

- a** Welke twee bronnen bestaan er in Nederland voor regelgeving op het terrein van de externe verslaggeving?
- b** Welke is de taak van de:
 - 1 Raad voor de Jaarverslaggeving;
 - 2 Ondernemingskamer van het Gerechtshof in Amsterdam;
 - 3 Autoriteit Financiële Markten?
- c** Hebben de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving de kracht van wet?
Motiveer het antwoord.
- d** Waarom neemt het belang van de standaarden van de IASB steeds meer toe?